

НА ВНИМАНИЕТО НА:

- 1. Комисия по нелоялната конкуренция към ВАДС**
- 2. Адвокатските съвети в страната**

Във връзка с: организирана от Комисията кръгла маса за обсъждане на проблемите по нелоялното набиране на клиенти

СТАНОВИЩА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ

по поставените въпроси

От:
**СНЦОП “ОБЕДИНЕНИЕ НА
СВОБОДНИТЕ АДВОКАТИ“**
ЕИК 205846611

Уважаеми колеги,

На първо място, изразяваме благодарност за предоставената възможност за участие в настоящия форум. Приветстваме такъв подход и го определяме като голяма крачка напред, която до някаква степен разсейва възникналите в последните години съмнения за липса на прозрачност и отчетност при вземане на важни решения за бъдещето на адвокатурата. Професионалната ни общност има нужда от своята независимост и самоуправление. Подобни инициативи, които предоставят възможност за участие на всеки адвокат и/или адвокатска организация, са индикация за тяхното наличие.

С настоящото становище ще изкажем съображения по поставените въпроси, касаещи:

1. Общата забрана за реклама на адвокатската дейност (*регламентирана в чл. 42 ЗА*);
2. Забраната за привличане на клиенти чрез посредници (*регламентирана в чл. 41 ЗА*), включително в светлината на развитието на **онлайн платформите и уеб базираните инструменти за привличане на клиенти** (*уточнение на значението на въведения термин ще дадем по-долу*);
3. Евантуална уредба на онлайн платформите за предоставяне на юридически услуги и привличане на клиенти.

I-A. СТАНОВИЩЕ относно чл. 42 ЗА – обща забрана за реклама

Категорично считаме, че общата забрана за реклама, която се съдържа в чл. 42 ЗА, СЛЕДВА ДА БЪДЕ ОТМЕНЕНА НЕЗАБАВНО.

1. На първо място, настоящата редакция на чл. 42 ЗА противоречи на **чл. 24 от ДИРЕКТИВА 2006/123/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 12.12.2006 г.**, относно услугите на вътрешния пазар, съгласно която: Държавите-членки

премахват всички общи забрани на търговски съобщения на регулираните професии. Съгласно посочената директива, „**търговско съобщение**“ е всякаква форма на комуникация, предназначена да популяризира, пряко или косвено, стоки, услуги или имидж на предприятие, организация или лице, занимаващи се с търговска, промишлена или занаятчийска дейност, или практикуващо регулирана професия. Рекламата е вид търговско съобщение (чл. 4, т. 2 от Директивата) и следва ЗА и ЕКА да бъдат прецизирани в тази им част. Също така, считаме че общата забрана за реклама на адвокатската дейност не отговаря на интересите на правосъдието и правилата на конкуренцията.

Чл. 2.6.1 и 2.6.2. от *Кодекса за поведение на адвокатите на ЕС* изрично разрешават рекламата при определени условия (*информацията да е точна, да не е подвеждаща и да зачита задължението за поверителност, както и останалите основни ценности на професията*). Това следва да бъде съобразено и то в светлината на множеството съдебни решения на Съда на ЕС (СЕС), които засягат въпроса. В тази връзка, считаме че много полезен ориентир се съдържа в приложените към поканата за настоящия форум материали, по-специално във файла, озаглавен „**КНК- АНАЛИЗ СТАНОВИЩА ЗА РЕКЛАМА и ПЕС**“, където са посочени конкретни решения на СЕС. По-нататък ще дадем конкретни предложения за промяна на разпоредбите на **чл. 42 ЗА** и **чл. 8 ЕКА**, които ще дадат една значително по-подробна уредба в сравнение с *Кодекса за поведение на адвокатите на ЕС*.

В съответствие с изискванията на Директивата, считаме, че отпадането на ограниченията за реклама на адвокатите следва да бъде по две линии: **1)** по отношение на **формата** и **2)** по отношение на **съдържанието** на рекламните съобщения. Евентуални ограничения са допустими единствено ако са съобразени с посочените в **чл. 24, т. 2** от Директивата критерии¹.

След приемането на **Директива 2006/123/ЕО през 2006 г.** в България не са предприети никакви мерки за въвеждане на **чл. 24** във вътрешното законодателство по отношение на адвокатската дейност. **Нормата на чл. 24** е транспонирана в **чл. 25** от **ЗАКОНА ЗА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ**:

Чл. 25. (1) Доставчиците на услуги, които упражняват регулирани професии, *могат свободно да използват търговски съобщения при спазване на професионалните правила на съответната професия*, като гарантират независимостта, достойнството и доброто име на професията, както и опазването на професионалната тайна.

(2) Ограничения на съдържанието на търговските съобщения по ал. 1 са допустими само ако те са недискриминационни, пропорционални и свързани със защита на обществен интерес.

Общата забрана, съдържаща се в **чл. 42 ЗА** и **чл. 8 ЕКА** обаче, остават в сила и това поставя адвокатурата в едно унижително положение, при което самите адвокати да не са наясно с това какъв модел на поведение да спазват в дейността си. Адвокатите на практика получават различна уредба от националното и европейското законодателство и те не знаят дали да спазват „своя“ закон и етичен кодекс или европейското законодателство с оглед това, че срокът за въвеждане на директивата в националното законодателство е изтекъл (*с оглед директивния вертикален ефект на директивите, установен по делото Van Duyn, съгласно който всяко отделно лице може да се позове пряко на Директивата*).

2. Освен гореизложеното, наличието на обща забрана за реклама в **ЗА** има директен негативен ефект върху самите адвокати, изразяващ се в загубата на цели набори от дейности. Адвокатите губят своята работа за сметка на други доставчици на услуги, които не са адвокати,

¹ Член 24

Търговски съобщения на регулирани професии

1. Държавите-членки премахват всички общи забрани на търговски съобщения на регулираните професии.
2. Държавите-членки гарантират, че търговските съобщения на регулираните професии се съобразяват с професионалните правила, в съответствие с правото на Общността, които са свързани, по-специално с независимостта, достойнството и доброто име на професията, а също и с професионалната тайна, по начин съвместим със специфичния характер на всяка професия. Професионалните правила за търговските съобщения са недискриминационни, оправдани от наложителни причини, свързани с обществен интерес и пропорционални.

но ползват услугите на юристи. От тази гледна точка, считаме, че **чл. 42 ЗА** в настоящата си редакция противоречи не само на европейското законодателство, но и на **чл. 19** от Конституцията на Република България, който гарантира на всички граждани и юридически лица **еднакви правни условия за стопанска дейност**. Чл. 42 ЗА на практика лишава част от адвокатите от такива условия по отношение на редица услуги, които се извършват и от лица, които **НЕ СА АДВОКАТИ**. Адвокатите са обвързани от разпоредбата на **чл. 42 ЗА**, но в същото време, на пазара на юридически услуги има и други участници – търговски дружества, юристи, консултанти, брокери, счетоводители. Тези лица имат право да рекламират дейността си и това ги поставя в привилегировано положение спрямо адвокатите. Следва да се отбележи, че тези доставчици на юридически услуги извършват строго ограничен кръг дейности, които рядко включват процесуално представителство пред съда. Техните услуги са главно консултантски. По отношение на услугите, свързани с **Общия регламент относно защита на личните данни** (Регламент (ЕС) 2016/679) - GDPR (*пресен пример за адвокатска дейност, която не отговаря на условията за изключителност*) много ясно се видяха негативните резултати от общата забрана за рекламна дейност. Множество IT-фирми, чрез рекламни и маркетингови похвати успяха да привлекат голям брой клиенти. Много от тях наеха на работа юристи. **В резултат на дългогодишното игнориране на въпроса с отмяната на общата забрана за реклама и под условията на действаща пазарна икономика, в настоящия момент се забелязва една опасна тенденция - българският адвокат губи ролята си на самостоятелна стопанска единица, а вместо това, под една или друга форма все по-често "работи" за лицето, което рекламира.**

3. Считаме, че отмяната на общата забрана за реклама би имала и сериозен положителен ефект от гл. т. на информираността на потребителите, което ще облекчи и достъпа до правосъдие. Рекламата по отношение на определени дейности, **ще върне на обществото убеждението, че това са типично адвокатски дейности** и следва да бъдат извършвани от адвокат.

Следва да се има предвид и легалното определение за реклама, съгласно ЗЗК:

11. *"Реклама" е всяко съобщение във връзка с търговия, занаят или професия, което има за цел да насърчи реализацията на стоки или услуги, включително на недвижими имоти, права и задължения.*

4. Направените в последните месеци от **ОСА** проучвания показват, че нашите колеги отдавна са осъзнали нуждата от отмяна на общата забрана за реклама на адвокатската дейност. Между **80** и **90%** от колегите желаят по един или друг начин отпадането на общата забрана за реклама.

5. Накрая, направените проучвания и обсъждания сочат, че са налице достатъчно аргументи за частични ограничения по отношение на рекламата на процесуалното представителство, тъй като такива рекламни съобщения:

- често съдържат преки или косвени данни за страните по делата, което е в разрез с адвокатската етика;
- често прибягват до рекламиране чрез посочване или обещаване на определен резултат;
- почти никога не могат да стъпят на обективни критерии или данни за реклама, които да подлежат на проверка и да са индикатор единствено и само за качеството на работата на отделния адвокат, тъй като постигнатият успех в дадено производство може да се дължи на редица други фактори като: оказаното от клиента съдействие; качеството и обема на събраните доказателства; субективната преценка на конкретния съдебен състав; специфични

обстоятелства по казуса, които няма как да се изложат в пълнота в рамките на едно рекламно съобщение.

Ето защо, нашето становище е, че следва да се предвидят конкретни ограничения по отношение на рекламирането на процесуално представителство. В същото време, считаме че на адвокатите следва да бъде изрично призната възможността в рекламните си съобщения да уточняват областите, в които практикуват, включително и ако между тях е посочено извършването на процесуално представителство. Не следва също така, да се счита за реклама и публикуването на съдебни актове, които са станали известни на адвоката в хода на неговата работа при спазване на правилата за защита на личните данни. Тук следва да се направи уточнение, че макар публикуването на съдебни актове само по себе си да не представлява нелоялна практика, публикуването на допълнителни текстове, съобщения или послания към текста на съдебния акт, може да представлява реклама и следва тази реклама да бъде съобразена с основните ценности на професията и етичните правила.

I-Б. ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ЗАКОНОДАТЕЛНИ ПРОМЕНИ във връзка с отмяната на общата забрана за реклама

1. Чл. 42 от ЗА да бъде изменен както следва:

- (1) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие имат право да осведомяват обществеността за своята дейност. Информацията следва да бъде поднесена конкретно и вярно, да не е заблуждаваща, да е съобразена с правилата за поверителност, както и с основните принципи и ценности на професията.*
- (2) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие имат право да рекламират своята дейност под всякаква форма като зачитат независимостта, достойнството, деловия характер, доброто име на професията, адвокатската етика и правилата за поверителност. Забраняват се заблуждаващата реклама, сравнителната реклама, имитацията, както и нелоялното привличане на клиенти.*
- (3) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие нямат право да рекламират своята дейност чрез субективни мнения или информация, която не представлява факти от обективната действителност, подлежащи на проверка.*
- (4) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие нямат право да се рекламират като представят информация за работата си по конкретни дела, резултата от тях или осъщественото процесуално представителство на определени клиенти, но могат да посочват в коя сфера на правото осъществяват процесуално представителство.*
- (5) Публикуване на съдебни актове или анализ на такива актове не се счита за реклама и следва да се извършва при спазване на нормите за защита на личните данни.*

Текстът е съставен на база текстове от **Етичния кодекс на адвокатите от ЕС и Националния процедурен правилник на адвокатската професия на Франция, Етичния кодекс на адвокатите на Германия и чл. 24 от Директива 2006/123/ЕО.**

2. Чл. 8 от ЕКА да бъде изменен както следва:

Чл. 8. (1) Адвокатът, адвокатското дружество и съдружие могат да осведомяват обществеността за своята професионална дейност.

(2) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие могат да рекламират професионалната си дейност чрез всякакви средства за масово осведомяване, електронни средства за комуникация или по друг начин.

(3) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие не могат да:

1. правят сравнение с други адвокати, изявления уронващи престижа и репутацията на други адвокати или адвокатската професия, както и изявления, съдържащи собственото им или чужди субективни мнения, относно качеството на адвокатската си работа, обема и успеха на практиката си;
2. обявяват размера на адвокатското си възнаграждение с неясни или подвеждащи думи и изрази или в сравнение с възнаграждението на други адвокати;
2. обещава постигането на конкретни резултати;
3. обявяват имената на свои клиенти, освен ако не са получили изричното им съгласие;
4. да използват нелоялни практики за привличане на клиенти или да предлагат услуги или добавки извън обхвата на упражняваната адвокатска професия по чл.24 от Закона за адвокатурата;
5. да рекламират своята дейност по заблуждаващ начин или по начин, който не е съобразен с независимостта, достойнството, деловия характер, доброто име на професията, адвокатската етика и правилата за поверителност..

Обявяването на размерите на адвокатските възнаграждения следва да бъде обособено като отделна забрана в т. 2 не само когато представлява сравнение с възнагражденията на други адвокати, но и когато то не дава възможност на клиента да се осведоми точно и вярно за дължимото възнаграждение като оставя неяснота за начина на формирането му или възможните причини за увеличаването му.

В рамките на новата редакция сме добавили две нови точки. Това е направено с оглед абсолютната забрана за ограничения във *формата* на реклама, която е заложена в **параграф 100** на съобразителната част на **Директива 2006/123/ЕО**. Поради това ограничение, държавите-членки имат възможност да налагат ограничения по отношение единствено на съдържанието и то по изрично определени критерии. Добавените от нас точки 4 и 5 имат за цел да осуетят съставянето на рекламни съобщения, които целят нелоялни практики за привличане на клиенти (*предлагане на добавки към услугата, предлагането на допълнителни услуги, свързани с гатанки и събиране на купони, разиграване на игри с награди*), както и реклами, които са явно несъобразени с основни ценности на професията (*напр. реклама, в която адвокатът информира обществеността за услугите си чрез rap-песен*).

Чл. 8, ал. 4 е премахнат, тъй като в тази разпоредба отново са установени общи забрани за формата (чрез посредник или чрез директен маркетинг) на рекламата, които са в противоречие с Директива 2006/123/ЕО. Относно термина „по друг начин” и посредничеството – по-долу ще се спрем на онлайн платформите за предоставяне на юридически услуги и тяхната възможна уредба.

II-A. СТАНОВИЩЕ относно чл. 41 ЗА – забрана за привличане на клиенти чрез посредници.

Чл. 41 ЗА и **чл. 8, ал. 4 ЕКА** установяват обща забрана за привличане на клиенти чрез посредници.

Всеизвестен факт е, че множество адвокатски кантори ползват посредници в лицето на различни ЮЛНЦ – особено при дела, свързани с ПТП.

Много от тези юридически лица (*сдружения, фондации и други образувания*) всъщност **ВОДЯТ** процеса, свързан с процесуалното представителство, т.е. адвокатът дори не е самостоятелен стопански субект. Адвокатът всъщност не ползва посредник в лицето на

„сдружението с нестопанска цел”, а той е „*на работа*” при въпросното ЮЛНЦ. Без клиентите, които ЮЛНЦ му предоставя, адвокатът би бил безработен.

В други случаи е обратното – ЮЛНЦ са „сателитни” образувания на големи адвокатски кантори, които чрез проактивно поведение, включващо система от връзки, познанства и методи за бързо осведомяване, осъществяват контакт с участниците в ПТП и ги „насочват” към адвокатските кантори.

В **първия случай** става въпрос за типично адвокатска дейност, която е окупирана от външни за адвокатурата лица. Причината това да стане възможно обаче **НЕ Е СВЪРЗАНА С ВЪПРОСА ЗА ПОСРЕДНИЧЕСТВОТО**. Тя има своите корени другаде, а именно: **1)** в общата забрана за реклама на адвокатите и **2)** в нормативно установените минимума и липсата на възможност за свободно уговаряне на цени за адвокатите. Благодарение на рекламата (*интернет, телевизия, брошури, плакати в травматологията и др.*), тези ЮЛНЦ бързо добиват популярност и изместват адвокатите като основни лица, свързани с този вид дейности по защита на гражданите. Допълнително в полза на тези ЮЛНЦ идва и възможността да предложат много по-изгодни финансови условия, включително при отложено плащане. Затова, няма нищо учудващо в голямата им популярност и все по-големият дял на тези ЮЛНЦ в този вид дейности. Имайки възможностите за реклама (*вкл. чрез всички модерни средства, които онлайн средата предлага, вкл. таргетиране, интернет маркетинг, директен маркетинг, профилиране, ремаркетинг, интернет-брандинг, PR и др.*), добрите оферти и контактът с клиентите, за тези ЮЛНЦ остава единственият проблем кой да свърши работата. Наемането на адвокат „*на работа*” е последната стъпка, която затваря кръга на бизнес-модела. В практиката има и фрапиращи случаи, в които става въпрос за ЮЛНЦ, които са посочени в документите предоставени на лицата от техния застраховател. Никой досега не е изследвал моралният елемент на такава връзка по оста **застраховател → посредник ЮЛНЦ → адвокат → клиент**, но едно е ясно: ако зад избрания от пострадалото лице адвокат, стои определено ЮЛНЦ, а зад него стои застраховател, то този застраховател може да има или да няма интерес от правилното водене на съдебния процес. Може да бъде обобщено, че в този вид практики водещ проблем **НЕ Е** наличието на възможности за използване на посредници в адвокатската дейност. В тези хипотези, адвокатът нищо не ползва. Той е използваният. Проблемите в тези хипотези са забраната за реклама и липсата на възможност за свободно договаряне на цени от страна на адвоката. Тези две ограничения водят до това, че той се озовава в ролята на „*работец*” за други, по-силни стопански субекти, които разполагат с повече и по-силни инструменти за привличане на клиенти: възможност за реклама и свободно ценообразуване.

Във **втория случай** става въпрос за нелоялна конкуренция между самите колеги-адвокати или други представители на правните професии (като юристи и нотариуси). В тази хипотеза, адвокатски кантори с практика по дела, свързани с ПТП преценяват, че не е удачно сами да „*гонят линейките*” под страх от дисциплинарно наказание. Затова, чрез контролирани лица, те създават ЮЛНЦ, което върши работата по привличане на клиенти вместо кантората.

Изключително опасна за клиентите и злепоставяща техните интереси е и съществуващата сега практика някои нотариуси или частни съдебни изпълнители да имат „*на работа*” при тях адвокати, които да представляват страните по сделката или изпълнителното дело, и дори нещо повече – практиката тези нотариуси и ЧСИ вече да получават комисионна за работата им.

От гледна точка на действащото законодателство, **към настоящия момент задължението да не се ползват посредници е в сила само за самите адвокати**, но не е предвидено за субекти, външни за адвокатурата. От друга страна, не съществува **обща забрана за трети лица**, различни от самия адвокат, **ДА ПРЕДЛАГАТ** услугите на адвокат или услуги, включени в извършването на адвокатска дейност по **чл. 24 ЗА**.

Основните проблеми в тази връзка са следните:

- **Предлагане на услуги, включени в адвокатската дейност от ОНЛАЙН ПЛАТФОРМИ**, за което би трябвало да има правила, гарантиращи основните принципи на адвокатската професия като независимост и конфиденциалност. Онлайн платформата за такива услуги трябва да е регистрирана на името на адвокат (ако само един адвокат предоставя услуги), на името на адвокатско дружество или съдружие или ако не е организирана и поддържана от адвокат/обединение на адвокати, то тя трябва да се подчинява на редица правила: лицето, което ползва такива услуги трябва предварително да е уведомено за дължимото възнаграждение; лицето, което ползва такива услуги трябва да има право да избере ползвания от него адвокат и да е уведомено за личността на адвоката, който го консултира, за да има отговорност за действията на конкретния адвокат; възнаграждението, платено за такава онлайн консултация трябва да е предназначено единствено и само за адвоката, който я е предоставил. Подробно изброяване на правилата, приложими към онлайн платформи за адвокатски услуги ще изложим по-долу в раздела, посветен на тези платформи.

- **Предлагане на услуги, включени в адвокатската дейност ОТ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ДРУГИ ПРОФЕСИИ** (*счетоводни фирми, брокерски фирми, частни съдебни изпълнители, нотариуси и др.*) или под формата на: 1) адвокати, които те препоръчват като посредници и за което получават комисионна; 2) адвокати, които неофициално са назначени при тях на “работа” и на които те заплащат заплата или процент от получените приходи; 3) юристи, които не са вписани като адвокати, но са назначени при тях на трудов договор и предоставят услуги в предмета на адвокатската дейност на страни по сделката или изпълнителното дело.

- **Предлагане на услуги, включени в адвокатската дейност от самите адвокатски дружества/съдружия, но като фактически дейността се извършва не от адвокатите съдружници или адвокатите на постоянна работа в адвокатското дружество, а от назначени на трудов договор ЮРИСТИ или дори от СТАЖАНТИ** (незавършили студенти) понякога без правоспособност. За този тип дейност трябва също изрични правила: задължение извършваната услуга да се проверява задължително от адвокат, задължение клиентите да се предупреждават когато в поисканата от тях услуга/консултация участват такива юристи, задължение такива юристи да не извършват действия по процесуално представителство и др.

Тези проблеми поставят един основен въпрос. Какъв е смисълът от нормативните разпоредби на **чл. 41 ЗА** и **чл. 8, ал. 4 ЕКА**, след като:

А) те са просто пожелания, които не се спазват от определени колеги, а в същото време липсва ефективен контрол или той се осъществява изключително трудно, което е в ущърб на останалите колеги;

Б) нормативните разпоредби са относими само към адвокатите, което ги поставя в по-неблагоприятно положение от останалите стопански субекти, които извършват същата дейност, което от своя страна идва да оправдае действията на колегите по т. А, които нарушават разпоредбите;

Считаме, че условията следва да бъдат еднакви за всички.

Ето защо за разрешаването на този проблем виждаме ДВЕ възможни решения:

1. Забраната за използването на посредник от адвокати също да отпадне като детайлно се уредят условията и начините за ползване на посредници, както и отговорността на адвокатите – в случаите, в които ползват такива. Считаме, че ако на всеки един адвокат се даде право да рекламира дейността си и да ползва посредници при спазване на етичните правила, **ЮЛНЦ**, за които говорихме по-горе, ще изчезнат сами под

натиска на силната конкуренция в лицето на цялата българска адвокатура. В същото време, тази възможност няма да бъде налична без съответстващите ѝ отговорности и задължения: **а)** адвокатите следва да имат задължение да бъдат информирани за методите и средствата, които техните посредници използват за привличане на клиенти и **б)** адвокатите следва да носят дисциплинарна отговорност в случай, че използват посредник, чийто средства за привличане на клиенти не са съобразени с основните принципи на професията и етичните правила.

2. Запазване на забраната за използване на посредник от адвокати И ПРИЛАГАНЕ НА ЕФЕКТИВЕН И СВОЕВРЕМЕНЕН КОНТРОЛ по спазването ѝ (*последното оценяваме като много трудно осъществимо практически*), като същевременно **ДА БЪДЕ РАЗРЕШЕНО** единствено ползването на онлайн-платформи за привличане на клиенти, **ПРИ СПАЗВАНЕ НА ВЪВЕДЕНИТЕ РЕГУЛАЦИИ** (*последното оценяваме като много трудно осъществимо практически*);

Следва в тази връзка да се отбележи, че в момента платформите са с изключително **НЕЯСЕН** статут: считат се за посредници, но в същото време не се прилагат санкции по отношение на адвокатите – ползватели на платформи. **Прилагането на санкции би означавало да се поставят в нарушение най-големите софийски кантори**, повечето от които ползват чуждестранни платформи и участват в множество правни каталози, които действат като посредници и предлагат различни функционалности за привличане на клиенти. Не би било удачно да се забрани ползването на местни платформи, а да бъде оставен един либерален режим по отношение на чуждестранните платформи

Както е посочено в материалите към настоящия форум, които получихме с е-мейл-поканата (*ще ги наричаме за краткост „материалите“*), онлайн-платформите са място, където може да бъде публикувана информация за адвокатската дейност. Те предоставят възможност на клиентите да търсят и намират информация за правни услуги, а на адвокатите да публикуват и предоставят информация за своята дейност. **Уеб-базираните инструменти за привличане на клиенти** са различни функционалности, които се предлагат от множество Интернет сайтове, които позволяват на ползващите ги лица да привличат клиенти.

Правилно в материалите е посочено, че е от голямо значение дали зад тези платформи и инструменти стои адвокат/адвокатска кантора или трети, външни за адвокатурата лица. **Когато зад тях стоят АДВОКАТИ, не може да става въпрос за каквото и да било посредничество и такива платформи съществуват законно и при сега действащия ЗА. Развитието на такива платформи дори следва да се поощрява.** Ограничение за самите адвокати би могло да съществува единствено по отношение на това да контролират платформи, чрез които да посредничат между клиенти и други адвокати. По този начин тези колеги не биха действали в качеството си на адвокати, а на посредници.

От гледна точка на гореизложеното, адвокатската общност следва да мисли основно по въпроса **как да бъде избегната възможността адвокатите да се озоват в положение на „работещи“ за лицата, които контролират онлайн платформите и уеб базираните инструменти за привличане на клиенти** (*независимо дали тези лица са адвокати или не*). От една страна, ползването на посредници онлайн-платформи може да бъде оправдано ако е спазен принципа за независимост. В тази връзка, следва да се отбележи, че онлайн платформи съществуват глобално и в тях участват и български адвокати и адвокатски дружества. Каталогите могат да бъдат много полезни, ако следват правилния модел, защото те насочват чуждестранните клиенти, ориентират ги и ги поощряват да ползват услугите на местни адвокати, които са внимателно проучени и доказани професионалисти. От друга страна обаче, адвокатите обичайно не притежават експертиза в развитието на уеб-базирани платформи и е нормално да се приеме, че техните платформи ще отстъпват по качество, функционалност и дизайн на платформите, които са организирани и контролирани от професионалисти в уеб-дизайна, които не са адвокати. Така възниква опасността някои адвокати да се озоват в положение на зависимост от такива платформи и техните собственици. Затова, другото възможно решение е изобщо да се пресече пътят на онлайн-платформите за посредничество

между адвокат и клиент като нормативно се ограничи адвокатите да участват с имената и контактните си данни в такива платформи и да влизат в договорни отношения с операторите на такива платформи. За съжаление, такова решение ще постави редица колеги, които имат участие в различни чуждестранни платформи (*оформени като каталози*) в нарушение на закона.

Анализът на проблемите, идентифицирани при предлагането на адвокатски услуги чрез онлайн платформи изготвен от Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) ² и някои констатации на Доклада на Европейската комисия SWD(2016) 184 (European agenda for the collaborative economy - supporting analysis)³, показват, че както използването на онлайн платформи за правни услуги, така и използването на друг вид посредник, може да нарушат професионалните правила за етика и поведение на адвоката. Най-непосредствените рискове за дейността на адвоката, свързан с подобни платформи или посредници и въпросите, които се поставят в тази връзка, са следните:

- **Проблеми, свързани с независимостта, достойнството и професионалния интегритет на адвоката и доверието в него:** използването на трето лице опосредяващо връзката между адвоката и клиента създава опасност от намеса. Например когато платформата/посредникът предлагат да осъществяват мониторинг върху качеството на услугата, която се предоставя или да се намесят в разрешаването на спорове между адвокатите и клиентите. Най-често платформата/посредникът изисква информация от клиента за естеството на спора, който се е породил между адвокат и клиент относно начина на формиране или заплащането на адвокатското възнаграждение. Друг възможен проблем би възникнал когато онлайн платформата или посредникът е свързан или косвено има отношение към страна в спора, по който клиентът желае консултация. Докато за адвокатите са предвидени в редица страни забрани да представляват другата страна по сделка или спор, както и да разкриват пред клиента всякаква свързаност или възможна заинтересованост от изхода на спора, то за посредниците и платформите такива задължения не са предвидени.

- **Проблеми, свързани с професионалната тайна и задължението за конфиденциалност:** намесата на платформата или посредника във връзката клиент-адвокат може и много често нарушава правилата за професионална тайна, приложими към адвокатите. Трябва да бъде разяснена отговорността на адвокатите относно опазването на информация и данни, достъпвани от онлайн платформата или посредника. По отношение на тези платформи или посредници трябва да има ясни правила за това, че те нямат право да достъпват документи, предоставени от клиента без неговото съгласие, нито да разпространяват и използват в друга връзка извън предоставянето на услугата данните на клиента и документите/информацията, предоставени от него (включително данните за поведението/отношенията на клиента и адвоката).

- **Проблеми, свързани с установяване самоличността на клиента и адвоката:** От една страна използването на посредник или онлайн платформа пречатства възможността на адвоката да провери самоличността на клиента и да се увери, че не е налице конфликт на интереси. От друга страна, използването на онлайн платформа или посредник води до ситуации, в които клиентът не знае името и личния адвокатски номер на адвоката, който му предоставя консултацията, съответно не може да предприеме действия за защитата си от недобросъвестно и неетично поведение на адвоката, неизпълнение на задълженията му или отговорност за вреди, причинени от адвоката. Нещо повече, при използването на посредник като този в описаните по-горе случаи на ангажиране на адвокати в казуси за присъждане на застрахователно обезщетение на пострадали от МПС или техните наследници, се стига до абсурдната ситуация, в която клиентът не познава наетия от него адвокат, никога не се е срещал с него или дори се оказва, че наетият адвокат е лишен от адвокатски права или никога

² Докладът е публикуван на страницата на CCBE както следва:

https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_Guides_recommendations/EN_DEON_20180629_CCBE-Guide-on-lawyers-use-of-online-legal-platforms.pdf

³ Публикуван на адрес: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16881/attachments/3/translations>

не е бил вписван като адвокат. Подобно компрометиране на доверието и връзката с адвоката особено в сферата на процесуалното представителство е недопустимо. Накрая, използването на онлайн платформи или други посредници може да попречи на адвоката да се увери дали пълномощното му е дадено лично от клиента (*каквото задължение вменяват процесуалните закони в България*), както и да му попречи да изпълни всички задължения по Закона за мерките срещу изпирането на пари.

- **Проблеми, свързани с правото на свободен избор на адвокат:** тези проблеми възникват при използването на онлайн платформи, които участват при самия избор на адвоката, който ще консултира клиента – било на принципа на случайно разпределение на казусите, било заради непрозрачни и субективни критерии за подбор на адвоката, на който се разпределя клиента, било индиректно чрез използване на средства, които могат да повлияят на избора на клиента (вкл., но не само: публикуване на непроверени и субективни мнения за качеството на работа на даден адвокат или степента на удовлетвореност на клиентите, които са били консултирани от този адвокат; публикуване на профила на адвоката в различни по шрифт и външен вид карети или на по-предно място в подредбата на адвокатите по съображения, свързани с размера на възнаграждението, което самият адвокат заплаща за използването на платформата и др.).

- **Проблеми, свързани с правилата за реклама на адвокатите:** правилата, които предложихме по-горе в това изложение за забрана на реклама, която е подвеждаща, сравнителна или влизаща в противоречие с други етични задължения на адвоката, важат в повечето страни по отношение на адвокатите, но не се прилагат от използваните онлайн платформи или посредниците. Често рекламата, осъществявана от посредниците или онлайн платформите не се съобразява с правилата, приложими към адвокатската професия, обсъдени в двете директиви за дейността на адвокатите.⁴

- **Проблеми, свързани с правилата за определяне на адвокатските възнаграждения:** предлагането на дейности в обхвата на адвокатската професия чрез онлайн платформи или друг вид посредници може да наруши правилата за определяне на адвокатските възнаграждения, тъй като от една страна тези посредници не са длъжни да спазват правилото, че възнаграждението трябва да бъде “справедливо и обосновано” (чл. 36, ал. 1 ЗА), правилото, че адвокатското възнаграждение за неизвършена работа подлежи на връщане ако упълномощаването на адвоката е оттеглено основателно (чл. 26 ЗА), както и забраните за заплащане на възнаграждение за препоръка и препращане на клиент, забраната за споделяне на адвокатското възнаграждение с лице, което не е адвокат или адвокатско дружество/съдружие, правилата за защита от нелоялна конкуренция и др.

II-B. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ЗАКОНОДАТЕЛНИ ПРОМЕНИ във връзка с чл. 41 ЗА –забрана за привличане на клиенти чрез посредници.

Във връзка с очертаните ДВА възможни подхода за разрешаване на възникващите в тази област проблеми, ОСА прави следните ДВЕ предложения:

1. РАЗРЕШАВАНЕ НА ПОСРЕДНИЧЕСТВОТО (с изкл. на посредничеството за услуги по процесуално представителство) и използването на онлайн платформи **при единственото ограничение да се спазват етичните правила, приложими за адвокатската професия:**

1.1. Привличането на клиенти чрез посредници следва да бъде разрешено при спазване на основните принципи на професията и етичните правила.

---

⁴ Директива на Съвета от 22 март 1977 година относно улесняване на ефективното упражняване от адвокатите на свободата на предоставяне на услуги (77/249/ ЕЕС) и Директива 98/5/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 година относно улесняване на постоянното упражняване на адвокатската професия в държава-членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията.

1.2. Адвокатите следва да имат право да привличат клиенти чрез онлайн платформи и уеб базирани инструменти за привличане на клиенти, **които те организират и контролират** (естествено – *незадължително лично, контролът може да се осъществява и по възлагане чрез изпълнител – уеб-специалист*).

1.3. Адвокатите следва да имат право да привличат клиенти чрез онлайн платформи и уеб базирани инструменти за привличане на клиенти, **организиращи и контролиращи от трети лица**, единствено ако това не противоречи на основните принципи на професията и етичните правила.

ОБЕДИНЕНИЕТО НА СВОБОДНИТЕ АДВОКАТИ изразява предпочитанията си към настоящия **ПЪРВИ** вариант.

Има няколко съображения в подкрепа на възприемането на този подход:

- на практика, адвокатурата трудно би могла да ограничи трети, външни лица да правят каквито си пожелаят платформи, включително за посредничество между адвокати и клиенти.
- по този начин ще се реши проблемът с колегите, които вече имат участие в чуждестранни онлайн платформи и тези колеги няма да бъдат оставени в положение, в което те нарушават закона;
- възприемането на този подход ще улесни контролните органи, тъй като те няма да бъдат изправени пред предизвикателството да се справят с огромен брой нарушители.

Следва да се поясни, че ако се възприеме този подход, в хипотезите, когато платформата се контролира от трето лице, адвокатите ще имат право да участват в нея **единствено ако тя е организирана по правилен модел и е съобразна с етичните правила и основните принципи на адвокатската професия.**

За реализиране на този подход, **нормата на чл. 41 от ЗА** може да бъде изменена както следва:

*(1) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие имат право да привличат клиенти чрез посредници, **включително такива, които организират и контролират** онлайн платформи и уеб-базирани инструменти при спазване на основните принципи на професията и етичните правила.*

(2) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие са длъжни във всеки един момент да бъдат информирани за начина на работа на посредниците, онлайн платформите или уеб-базирани инструменти за привличане на клиенти, и ако той противоречи на основни принципи на професията или етичните правила на адвоката, да преустановят ползването им.

(3) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие могат да ползват онлайн платформи, уеб-базирани инструменти или друг посредник за привличане на клиенти, само при условие че спазват изискването да останат независими и да не поделят своето възнаграждение с лица, които не са адвокати.

(4) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие не могат да ползват посредници за привличане на клиенти за дейности, свързани с процесуално представителство.

Така формулиран текстът, достатъчно ясно дава да се разбере, че за да може адвокатът да ползва посредници или онлайн платформи, то **етичните правила и принципите на професията следва да бъдат спазени от самият посредник.** В случай, че посредникът или

контролиращият платформата посредник не е спазил тези принципи и правила при изработването ѝ, то адвокатът няма право да го ползва.

В този случай следва да остане в действие забраната за споделяне на адвокатското възнаграждение с лица, които не са адвокати (чл.17, ал.1 от Етичния кодекс), и това дава достатъчна гаранция, че възнаграждението на посредника и това на адвоката ще се определят и посочват на клиента отделно. **Би трябвало да остане в сила и забраната за използване на посредници за дейности по процесуално представителство**, доколкото по изложените по-горе съображения директният контакт между клиента и адвоката е наложителен при възлагане на дейността, разясняване спецификите на казуса, упълномощаването, разясняване на последиците от съдебния спор и изхода му.

Правилата за използване на онлайн платформи или посредници могат да се уредят детайлно и конкретно в Етичен кодекс или специални Етични правила по предложения в материалите модел.

При използване на онлайн платформа за правни услуги, ако същата се организира и контролира от самите адвокати или адвокатски дружества/съдружия предоставящи услуги чрез нея, ще важат всички правила и ограничения, приложими за адвокатската дейност и етика;

Когато онлайн платформата, чрез която се предоставят услуги не се организира и контролира от адвокатите или посредникът не е адвокат, адвокатско дружество или съдружие, би следвало да важат следните правила:

- Платформата/посредникът може да осъществява контакт между адвокат и клиент само срещу фиксирано възнаграждение, което не зависи от броя на клиентите, на които са предоставени услуги, от получените адвокатски възнаграждения или от постигнатия резултат.
- Платформата/посредникът който предлага услугите на повече от един адвокат/адвокатско дружество или съдружие задължително трябва да обяви ако препоръчва даден адвокат или публикува професионалния му профил с предимство пред други заради заплащането на по-високо възнаграждение за услугата на платформата/посредника;
- Клиентът винаги трябва да има право да избере желанието от него адвокат по обективни критерии, които сам определя;
- Клиентът има право да бъде вярно и изчерпателно осведомен за областите, в които адвокатът практикува, данните на адвоката, колегията в която е вписан, личен адвокатски номер, адрес и телефон на адвоката; Клиентът има право да бъде предварително уведомен за дължимото адвокатско възнаграждение.;
- Платформата/посредникът трябва да обявяват възнаграждението, което ще получават от клиента за осъществения контакт отделно от дължимото адвокатско възнаграждение;
- Платформата/посредникът нямат право да наемат адвоката на постоянна работа, или да му налагат други условия, които да влияят на неговата независимост и безпристрастност;
- Платформата/посредникът нямат право да осъществяват каквато и да е намеса в отношенията между адвоката и клиента, нито да влияят на предоставяната правна услуга;
- Платформата/посредникът нямат право да съхраняват и обработват за период по-дълъг от 1 месец личните данни на клиентите, нито да достъпват или съхраняват документи и информация предоставена от клиентите при извършването от тях консултации или в хода на извършване на адвокатската дейност; В съответствие с нормата на чл.25а от Закона за защита на личните данни администраторът или обработващият лични данни ги връща, а ако това е невъзможно или изисква несъразмерно големи усилия, ги предава на адвоката, или ги изтрива или

- унищожавана. Предаването на личните данни на адвоката, както и изтриването и унищожаването се документират.;
- Платформата/посредникът нямат право да отказват предаване на адвоката или адвокатското дружество/съдружие информацията за техните клиенти или предоставена от техните клиенти.;
  - Платформата/посредникът трябва да осигуряват възможност на клиентите и адвокатите за директен контакт, тогава когато това е необходимо за опазване на професионалната тайна, спазване на задълженията на адвоката за конфиденциалност и избягване на конфликт на интереси.;
  - Възнагражденията, заплащани от клиентите за предоставените от адвокати услуги трябва да бъдат заплащани изцяло на адвоката, без каквито и да е удържки.
  - Платформите/посредниците нямат право да извършват адвокатска дейност чрез други лица, които не са вписани като адвокати.;
  - При предлагането на адвокатски услуги, Платформите/посредниците са длъжни да спазват същите ограничения за реклама и нелоялни търговски практики, предвидени за самите адвокати.

2. ЗАБРАНА НА ПОСРЕДНИЧЕСТВОТО, НО РАЗРЕШАВАНЕ НА ОНЛАЙН ПЛАТФОРМИТЕ ПРИ СЪОТВЕТНАТА СТРИКТНА РЕГЛАМЕНТАЦИЯ НА ДЕЙНОСТТА ИМ, КАКТО Е ПРЕДЛОЖЕНО ПО-ГОРЕ. Редица колеги считат, че следва да бъде **ЗАПАЗЕНА** забраната да бъдат използвани посредници, но да бъде **РАЗРЕШЕНО** да се ползват онлайн платформи, вкл. такива, които са контролирани или организирани от трети лица, различни от самия адвокат, който предоставя услугата.

За реализиране на този подход, нормата на **чл. 41 от ЗА** може да придобие следната редакция:

(1) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие не могат да привличат клиенти чрез използването на посредници.

(2) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие могат да ползват онлайн платформи или уеб-базирани инструменти за привличане на клиенти, само при условие че спазват изискването да останат независими и да не поделят своето възнаграждение с лица, които не са адвокати.

(3) Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие са длъжни във всеки един момент да бъдат информирани за начина на работа на онлайн платформите или уеб-базираните инструменти за привличане на клиенти, и ако той противоречи на основни принципи на професията или етичните правила на адвоката, да преустановят ползването им.

III-A. С оглед предложената от нас редакция на чл. 41 от ЗА в т.1 и т.2 (раздел II-B от настоящото изложение), ПОДКРЕПЯМЕ предложението за създаване на етични правила по модела, изложен в материалите. Считаме, че тези правила трябва да са представени по достатъчно ОБЩ начин, от който не следва да се отстъпва, тъй като една по-подробна и детайлна уредба би могла съвсем скоро да се окаже остаряла, поради бързото и непредсказуемо развитие на технологиите.

В заключение, искаме да поставим акцент на **нуждата от либерализиране на адвокатската дейност, не само по отношение на рекламата, а също и по отношение на ценообразуването** – другият важен въпрос, който не се засяга на настоящия форум, но бе предмет на двудневни дискусии в ЦОА, в които и ОСА участваше. Ограниченията и забраните **стоят в основата** на проблемите, свързани с изземването на адвокатската дейност. Действително, въпросът с т. нар. нелоялна конкуренция е пряко свързан именно с регламентацията на рекламата и привличането на клиенти чрез посредници, а също и с

електронните платформи. Не следва да се забравя обаче и ценообразуването. Затова, ще цитираме себе си (*текстът беше съставен именно в ОСА, след което достигна до ВАдС чрез АК-Смолян, по наше настояване, за да бъде включен в материалите за настоящия форум*):

„За да се търсят мерки, които да се отразят върху бизнес-модела на тези сайтове, следва адвокатурата да **идентифицира причините** за успеха и бързото развитие на тези сайтове. Причината за този техен успех е една: липсата на естествена конкуренция в лицето на българската адвокатура. Българската адвокатура е скопена, тъй като тя:

- **Няма право да ползва всички модерни възможности за реклама и маркетинг**, които технологиите позволяват: таргетиране, интернет маркетинг, директен маркетинг, профилиране, ремаркетинг, интернет-брандинг, PR и др. Българската адвокатура сякаш не разбира колко мощни инструменти са това. Тези сайтове и платформи изграждат имидж на напредничави млади хора, които предлагат нещо различно и така печелят клиенти за сметка на адвокатурата. Печелят ги чрез лесни **услуги-кукички**, които предоставят на достъпна цена и чрез които печелят доверието на клиентите, които нямат експертиза да оценят качеството и трудността на услугата. Тези клиенти виждат, че за едно и също нещо адвокат им иска 360 лв., а фирма ***** -180 лв. През 2018 г. чрез платформата ***** са били регистрирани над 1000 фирми, като тези 1000 души са влезли в базата данни на ***** и редовно получават честитки и съобщения за промоции. При вземане на решение за определяне на изпълнител за друга, по-сложна услуга, те отново ще потърсят *****.

- **Българската адвокатура е обвързана с абсурдни минимума по отношение на услугите-кукички**. Топ-услугите, които ***** предлага, т.е. услугите, които им носят най-много клиенти и генерират най-голям оборот, са регистърните услуги. Регистрацията на фирма е основната услуга-кукичка. Това е първата услуга, за която един стартиращ бизнес търси адвокат. Адвокатурата е определила минимум от 300 лв. за работа, която юристите на ***** са измислили как да приключат за 30 мин. Те разполагат със софтуер, който крайно ги улеснява при съставянето на документите. Всеки, който познава пазара на регистърните услуги знае, че клиентите търсят ниска цена за стандартна услуга. На практика много малко клиенти имат нужда от нанасяне на специални клаузи в учредителните актове, което прави регистрацията на фирма една типична поточна услуга, в рамките на която адвокатът върши една доста проста дейност: **попълване на лични данни в бланки**. Това е факт и поради обстоятелството, че над ¾ от новорегистрираните дружества са ЕООД, което съвсем изключва модификации в бланките, тъй като липсват договорки между 2 и повече лица.

Поради тези две обстоятелства (липсата на възможност за реклама на поточни услуги и наличие на минимума, неколкократно надхвърлящи наложените от пазара цени за поточните услуги) адвокатурата на практика не може да бъде естествен конкурент на тези платформи там, откъдето е корена на техния прогрес и където се генерира основния поток от нови клиенти – в поточните услуги.“

Уважаеми членове на Комисията,

Уважаеми колеги,

Предвид широкия спектър от проблеми, които поставят въпросите за нелоялната конкуренция и необходимостта от дискусия, изявяваме готовността си да изпратим наши представители на срещите и обсъжданията, организирани в адвокатските колегии в страната и да окажем съдействие за изследване на поставените въпроси.

С уважение: _____

Адв. Емил А. Георгиев